

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam

Verschijnt 4 x per jaar

C.W.CHR. DEURMAN NU VOORZITTER

De Vereniging tegen de Kwakzalverij heeft weer een voorzitter! Na een bestuursverkiezing tijdens de op 24 september gehouden algemene ledenvergadering in een zaal van het Utrechtse Diakonessenhuis nam het nieuwe bestuurslid, de arts C.W.Chr. Deurman, uit Arnhem, de voorzittershamer over.

Uit het jaarverslag van secretaris I.A. van de Graaff bleek dat het jaar in het teken heeft gestaan van het ontbreken van een voorzitter. Bestuursleden vervulden spreekbeurten, namen plaats in symposia en verstrekten inlichtingen. Ook werden nogal wat schoolkinderen voor scripties geholpen met informatie over wat de vereniging zich ten doel stelt. Er kwamen ook concrete klachten al is het de vereniging niet mogelijk, om, zoals de secretaris het uitdrukte "er met een zwaailich heen te rijden teneinde de zaak tot de bodem uit te zoeken". Iemand die voor 250 gulden aan twijfelachtige kruiden onder rembours had besteld verzocht de vereniging ze op het postkantoor af te halen voor een onderzoek naar de waarde er van! Dit is niet gebeurd: de betrokkene is verwezen naar de geneeskundige inspecteur.

Penningmeester D. Uitterdijk hoopte dat de leden die nog niet hun contributie over 1983 hebben voldaan zich zullen haasten om dit alsnog te doen. Hij kon echter anderzijds met voldoening gewag maken van niet onaanzienlijke schenkingen die de vereniging ten deel vallen. "Financieel komen we er gelukkig nog steeds uit".

De vergadering keurde de jaarstukken goed.

MET "DE KLEINE DOKTER" AAN HET DOKTEREN

Tijdens de jaarvergadering van de Vereniging tegen de Kwakzalverij vertelde het adviserende bestuurslid, de geneeskundige inspecteur voor de provincie Zeeland, dokter S. Lelie het een en ander over recente bevindingen. Daaruit blijkt dat Belgische kwakzalvers, die in eigen land te maken krijgen met een aanzienlijk striktere wetshandhaving dan in Nederland, van de NWP (de Nederlandse werkgroep van praktijks) het advies krijgen het werkterrein naar ons land te verplaatsen...

In Hulst is een drogist actief, die patiënten "behandelt". Hij stelt de diagnose vast en verkoopt dan kruiden, waarbij hij zich baseert op het boek "De kleine dokter" van "dr." Vogel. De officier van justitie

stelt een onderzoek in naar het optreden van deze drogist.

Een bijzonder triest geval was dat van het gezin waarin een vierjarig kind aan een zeldzame aandoening leed, een tekort aan enzymen. Het kind is behandeld in het kinderziekenhuis te Rotterdam maar de vooruitzichten zijn zeer somber. Het ziekenhuis heeft gezorgd voor begeleiding van het gezin. De grootmoeder nam echter een Belgische kwakzalver in de arm, die 75 gulden vroeg voor een consult en genezing beloofde binnen drie weken met behulp van tabletjes. Daar zat, zo bleek bij onderzoek, alleen calcium-carbonaat in. "Alles wat in Rotterdam is gedaan is hiermee weer teniet gedaan", aldus dokter Lelie.

Kat met paranormale gaven

Penningmeester Uitterdijk werd eens geraadpleegd door een omroepvereniging die een vraag had gekregen van een dame, die beweerde dat ze een paranormale kat had. Wanneer ze 's avonds namelijk de huisdeur opende bleek de kat naar binnen te komen. Die had blijkbaar een vooruitziende blik voor het tijdstip waarop de deur door de bazin werd geopend. Dat de kat wel eens gewoon op dat tijdstip zou kunnen wachten was niet in haar opgekomen. Dokter Uitterdijk herinnerde er aan dat aardstralenfanaten beweren dat een kat gaat zitten op de "kruising van aardstralen".

Ook was bestuurslid Uitterdijk te hulp geroepen in Purmerend, waar iemand een foto naar een helderziende had gestuurd, maar de foto niet terug had gekregen. Deze zaak was uiteraard geen kwestie waarmee de Vereniging tegen de Kwakzalverij zich bezighoudt. Naar de heer Uitterdijk had vernomen zou een commissie van de NWP zich met deze zaak belasten.

STELLINGEN

Uit de (Utrechtse) dissertatie van J.P. Neijt lichten we de volgende stelling: Elke patiënt met kanker die van plan is een uitsluitend alternatieve geneeswijze te kiezen, doet er verstandig aan zich eerst door een regulier oncoloog te laten voorlichten over de reguliere behandelingsmogelijkheden en de prognose van zijn ziekte. Dit advies dient nadrukkelijk te worden gegeven in de schriftelijke informatie die wordt uitgereikt aan patiënten die deelname overwegen aan het onderzoek naar de waarde van de Moerman-methode.

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Oppericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel. 010-187149

BESTUUR:

Voorzitter: C.W.Chr. Deurman, Arnhem
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: D. Uitterdijk, Medemblik
Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam
prof. B.S. Polak, Amsterdam

Adviserende leden:

S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht

Postgiro van de Vereniging: 32237 ten name van
Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Medemblik.

De **contributie** bedraagt thans f 30; voor studenten en leerlingverpleegkundigen f 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal f 100.

ACUPUNCTUUR ALS PIJNSTILLER

“Het doornemen van alle onderzoeken gedaan naar de mogelijkheden van acupunctuur ter behandeling van pijn is zeer verwarrend. Ik geef u veel verwarring, maar dat komt overeen met de realiteit”, aldus de anesthesioloog drs. J.H. Engelbart, werkzaam in het Academisch Medisch Centrum van de Universiteit van Amsterdam. De heer Engelbart hield een voordracht voor leden van de Vereniging tegen de Kwakzalverij.

De onderzoeken neergelegd in publicaties verschenen in de reguliere medische literatuur die de heer Engelbart behandelde, hielden zich uitsluitend bezig met de toepassing van acupunctuurnaalden voor pijnonderdrukkende kwaliteiten.

Reeds 1000 jaar voor Christus kenden de Chinezen de z.g. acupunctuurpunten, waarbij men bizarre relaties kan constateren, zoals het behandelen van oogziekten aan de voet. Soortgelijke behandelwijzen via precies dezelfde acupunctuurpunten zijn bekend bij de Thibetanen, de Eskimo's en de Bantoennegers. De acupunctuur is reeds in de 17e eeuw bekend geworden door publicaties van de doctor in de geneeskunde Willem ten Rhijne (1647-1700) die een paar jaar in het Japanse Decima heeft vertoefd. In 1683 verscheen er in Londen een dissertatie over en in de vorige eeuw was acupunctuur in Frankrijk een tijdlang een modeverschijnsel. In de jaren zestig van onze eeuw is de acupunctuur in anesthesiologisch kader over komen waaien uit de Verenigde Staten.

Hoku en Tjusunli

Bij het wetenschappelijk onderzoek is wel komen vast te staan, dat de elektrische eigenschappen van de z.g. acupunctuurpunten verschillen van die van de omliggende huis en dat met name de weerstand lager is. Twee punten hebben een geheel analgetisch effect, aldus drs. Engelbart, namelijk de duimmuis (Ho ku in het Chinees) en een punt onder de knie (Tjusunli).

Veel aandacht besteedde de inleider aan het experimentele pijnonderzoek. Zeer opzienbarend bleken de onderzoeken van Pomeranz en Chiu in 1976 waarbij muizen waren betrokken, maar latere onderzoeken hebben deze gegevens niet in hun volle omvang bevestigd. Zowel bij mensen als bij dieren — ook konijnen werden bij de proeven betrokken — bleken de resultaten van de proeven zeer uiteen te lopen. Bij het experimentele pijnonderzoek hielden onderzoekers zich bezig met tandpulpa-stimulatie, met elektriciteit, koude, warmte. De omkeerbaarheid van de door acupunctuurnaalden opgewekte analgetische werking werd aangetoond met inspuitingen met naloxone: is de pijn “verdoofd” dan keert zij na de inspuiting terug.

Bij pijnbehandeling score van 40 pct

Drs. Engelbart meende dat de acupunctuur bij de pijnbehandeling een score haalt van rondom de 40 pct. Proeven in het Academisch Medisch Centrum te Amsterdam op kerngezonde vrouwen, die zich onderwierpen aan plastische chirurgie (om grotere borsten te krijgen) toonden wel iets van de werkzaamheid van acupunctuurnaalden. De vrouwen werden met een narcosevloeistof in narcose gebracht, waarmede de narcose werd onderhouden door toediening van zuurstof met lachgas en toepassing van acupunctuurnaalden. Men kan niet spreken over acupunctuurnarcose — de acupunctuurnaald kan alleen de pijn verminderen. Maar dat bleek met deze combinatiebehandeling toch wel te werken — zonder acupunctuurnaalden moest de narcose worden onderhouden door opnieuw injecteren van de narcosevloeistof.

Maar *genezen* met behulp van acupunctuurnaalden — dat is een heel andere zaak.

Tijdens de discussie die op de voordracht volgde verklaarde drs. Engelbart dat er misschien twintig artsen in den lande zijn die zich met recht en reden acupuncturist mogen noemen. Maar daarnaast heeft zich een schandelijke situatie ontwikkeld met acupunctuurnaalden en de ongelukken zijn dan ook niet uitgebleven. Zo heeft iemand, die acupunctuurnaalden plaatst ruggemergbeschadiging veroorzaakt; een ander heeft een longvlies doorgeprikt en enige tientallen zijn de dupe geworden van niet volledig gesteriliseerde naalden waardoor zij met hepatitis werden besmet.

De heer Engelbart had aan zijn voordracht de titel gegeven: acupunctuur — additief of alternatief. Welnu, zo stelde hij: het alternatieve van deze behandeling zie ik niet zitten. De additieve waarde als pijnstiller kan voor een deel worden aanvaard.

YIN EN YANG HEBBEN NOG HUN AANHANG ONDER DE ACUPUNCTURISTEN

Als bijzondere uitgave van het tijdschrift China Nu heeft de vriendschapsvereniging Nederland-China te Utrecht (Maliesingel 20, 3581 BE) een nummer uitgegeven geheel gewijd aan acupunctuur. Een vijftien leden tellende delegatie van de Nederlandse Vereniging voor Acupunctuur maakte in september 1982 een drieweekse studiereis naar China. De fysiotherapeut en acupuncturist T. Helmers, een inwoner van Amsterdam, gaf een verslag van de reis in de speciale uitgave. Er is een Chinese illustratie bij afgedrukt van het menselijk oor: de oorschelp zou omgekeerd een embryo reflecteren. Ook hier weer ontmoet men "de klassieke filosofie van de drie methoden A, B en C.A. gaat uit van de hemelse stammen en aardse takken (het Jia-systeem), methode B werkt volgens de vijf elementen, de cyclus van 24 uur en de afwisseling der seizoenen, methode C onderscheidt zich door de kennis van de "ontmoetingspunten", loop der meridianen en de onderlinge verbindingen.

Geloof in polariteiten

J.M. Zalm belichtte de ontdekking van de beide polariteiten yin en yang en hij geeft een heel rijtje voor de duidelijkheid van de polariteit waarbij tegenover koud hitte, staat, tegenover bleek rood, tegenover doffe pijn scherpe pijn, tegenover slappe verlammingen, krampen en spasmen, tegenover veel bloedverlies bij menstruatie weinig bloedverlies...

A.D. Coronel een Amsterdamse huisarts en acupuncturist geeft o.a. een overzicht van de opleidingen en organisaties in Nederland. Dat zijn er nogal wat. "Doordat de acupunctuur in Nederland nog niet is geregeld zegt het bordje acupuncturist nog niets over de kwaliteit". De behandelingskosten per uur variëren. De te Landsmeer gevestigde Nederlandse Vereniging voor Acupunctuur adviseert f 50 per half uur per behandeling, de Nederlandse Arsten Acupunctuur Vereniging adviseert f 75 per behandeling, ongeacht tijdsduur.

Wie werden er zoal opgeleid?

Er zijn, nog altijd volgens arts Coronel, thans 800 artsen, 200 tandartsen, 650 fysiotherapeuten, 30 vroedvrouwen en 120 anderen opgeleid. Die anderen — wie zouden dat zijn? En van welke vereniging zouden die "anderen" wel lid zijn, hoe staat het met hun medische kennis? Allemaal vragen!

De toestand in China kwam de Nederlandse Vereniging van Acupuncturisten "uiterst wenselijk" voor, zo vermeldt Coronel, die pleit voor wettige erkenning van de acupuncturist. China telt er anderhalf miljoen; acupuncturist is daar geen bijbaantje maar een beroep. De opleiding is universitair, duurt vijf jaar en loopt parallel met de medische opleiding. Van meet af aan kiest men voor de traditionele of de westerse geneeswijze.

Omstreeks 500 ooracupuncturisten

Nog een paar cijfers, wederom ontleend aan het artikel van Coronel in het nummer Acupunctuur van China Nu. In Nederland beoefenen zo'n 500 acupuncturisten de ooracupunctuur, circa 1200 beoefenaars in Nederland hebben hun methodes gegrondvest op de hierboven al genoemde Chinese filosofie (A, B en C)! De elektro-acupunctuur volgens Voll, de z.g. EAV heeft in ons land omstreeks 200 beoefenaars.

In de Chinese klinieken die de delegatie van de vereniging bezocht werd gebruik gemaakt van elektrische stimulatie van de naalden. Ook zag men werken met de z.g. pruimebloesem of zevenster-naald, een soort hamertje met een verende steel en vijf of zeven kleine naaldjes boven op. Daarmee klopt men in een hoog tempo op bepaalde gedeelten van de huid, soms tot bloedens toe. Het apparaat lijkt een beetje op een "mini-goedendag", naar dat barbaarse oorlogswapen uit de middeleeuwen.

Ook "cupping" wordt in China toegepast. En wel voor nek- en lage rugklachten. Glazen bollen worden met de open zijde op de huid geplaatst, nadat de alcohol in de bol is ontstoken. De bol zuigt zich dan vast op de huid. Men laat de "cup" een kwartier op zijn plaats.

Het klinische onderzoek

Het artikel van de manueel therapeut en acupuncturist M.A.M. Jaspars (Maastricht) maakt melding van de wetenschappelijke verklaringen van de acupunctuur, waarover men elders in dit nummer kan lezen naar aanleiding van de voordracht van drs. J.H. Engelbart voor de Vereniging tegen de Kwakzalverij op de in Utrecht gehouden algemene vergadering.

Jaspars vermeldt uiteraard de onderzoeken van de Canadese hoogleraar Pommeranz over het produceren van het lichaam van endorfinen door acupunctuurbehandelingen. Deze endorfinen hebben een zelfde uitwerking als morfine. Vandaar dat acupunctuur een rol kan spelen bij pijnbestrijding. Jaspars heeft ook eigen onderzoek gedaan, waarbij bleek dat acupunctuurstimulatie elektrisch aantoonbaar is, ook op ratten. Hij liet met z.g. puntzoekers voorts niet-acupuncturisten zoeken naar de acupunctuurpunten op de arm van een proefpersoon. Zonder uitzondering werden alleen de klassieke Chinese acupunctuurpunten gevonden. Dergelijke proeven zijn ook uit wetenschappelijke publicaties bekend.

Leest U iets dat van belang kan zijn in de strijd tegen

de kwakzalverij?

*Knip het uit
en zendt het aan de redactie van dit blad.*

M.G. EMEIS JR. OVERLEDEN

Op bijna 66-jarige leeftijd overleed te Amsterdam de bekende publicist M.G. Emeis jr. Hij was leraar Nederlands en geschiedenis, maar was daarnaast actief in de strijd tegen de kwakzalverij en in dierenbescherming. Zo was hij in het begin van de jaren zestig als opvolger van Otto Kuyk redacteur van het Maandblad tegen de Kwakzalverij, waarbij hij niet schroomde om stad en land af te bellen wanneer hem vreemde praktijken ter ore kwamen van kruidenhandelaren en dergelijke figuren. In de periode dat hij de redactie van het maandblad verzorgde volgde de arts A.P.N. de Groot dokter Funke op als voorzitter. De vereniging tegen de Kwakzalverij is Emeis dankbaar voor alles wat hij voor de vereniging deed als redacteur van het verenigingsorgaan. Hij ruste in vrede

(Ingezonden)

TENHAEFF, THOLEN, CROISSET, BENDER ETC.

Het bericht "TENHAEFF IS AL VERGETEN DOOR DE KRANTEN" in ACTIEBLAD TEGEN DE KWAKZALVERIJ van Sept. 1983 geeft mij aanleiding tot het maken van enkele opmerkingen.

Het is inderdaad curieus dat de meeste Nederlandse kranten bij de dood van de heer Tholen uit Harderwijk hebben bericht dat deze paragnost indertijd is ontdekt door de "bijzonder hoogleraar in de parapsychologie Croiset." Nog curieuzer is echter dat het Algemeen Nederlands Persbureau (waaraan de kranten hun informatie hebben ontleend) deze feitelijk onjuiste mededeling toeschreef aan "een woordvoerder" van "het Parapsychologisch Instituut in Utrecht." (Zie bericht anp171 4 bin 143 836 bp) Aangezien het ANP bekend staat als een betrouwbaar en secuur persbureau moet ik aannemen dat het door Tenhaeff opgerichte Instituut thans beschikt over een woordvoerder die van toeten noch blazen weet.

Het Actieblad citeert voorts zonder commentaar het In Memoriam dat prof. drs. H. van Praag in *De Telegraaf* aan zijn voorganger als bijzonder hoogleraar in de parapsychologie heeft gewijd. De heer Van Praag vergelijkt wijlen de heer Tenhaeff daar met de chirurg Sauerbruch die "nog doorging met opereren toen het eigenlijk niet meer verantwoord was." Citaat: "Zo krijgt men ook het gevoel dat Tenhaeff te lang is doorgedaan, waardoor het hem niet meer mogelijk was de wetenschap geheel bij te houden en zijn nauwkeurigheid in bronvermeldingen afnam." Hiermee wordt gesuggereerd dat Tenhaeff pas op latere leeftijd last begon te krijgen van onnauwkeurigheid en onbetrouwbaarheid.

De veteranen onder de leden van de Vereniging tegen de Kwakzalverij zullen zich ongetwijfeld herinneren hoe Tenhaeff al in de jaren '50 bij herhaling is betrapt op ernstige onzorgvuldigheden. Zo heeft de historicus dr. D. Spigt in het tijdschrift *De Nieuwe Stem* van december 1953 aangevoerd dat het "goed

gewaarmerkte historische geval spontane paragnosie" dat het onderwerp vormde van Tenhaeff's eerder dat jaar uitgesproken inaugurele rede een bakerpraatje is waarvoor geen enkel historisch bewijs bestaat. (Hetgeen Tenhaeff er niet van heeft weerhouden, dit fabeltje opnieuw op te dissen in een beschouwing die in januari 1981 in *Arts en Wereld* verscheen. Voor de geïnteresseerden: het gaat hier om een 17-de-eeuwse schipper die in een visioen een scheepsramp zou hebben voorzien.)

Prof. dr. M.U. Johnsson werd in 1974 benoemd tot ordinarius in de parapsychologie te Utrecht en niet in 1978, zoals het Actieblad meldt.

Het is, tenslotte, niet waar dat prof. dr. med. dr. phil. Hans Bender in 1980 "een scherp oordeel" zou hebben uitgesproken over de publicaties van zijn collega Tenhaeff. Bender is de oprichter van het *Zeitschrift für Parapsychologie und Grenzgebiete der Psychologie* waarin in 1980 (Nr 4) een door mij geschreven opstel is gepubliceerd dat een inderdaad scherp oordeel over de publicaties van Tenhaeff bevatte. Van deze publicatie had Bender geen voorkennis. Hij heeft, in een later nummer van het *Zeitschrift*, een poging gedaan om Tenhaeff tegen diens critici in bescherming te nemen.

Amsterdam

PIET HEIN HOEBENS

CHELATIE-THERAPIE: SAMENBUNDELING

Bladen als *Story* en *Privé*, die de onvriendelijke signatuur hebben gekregen van "roddelbladen", doen nog al wat "gezondheid" in hun kolommen. Zo komt in *Privé* geregeld een vrouwenarts aan het woord om vragen van lezeressen te beantwoorden. Hetzelfde blad besteedde ook nog al wat, onkritische, aandacht aan de omstreden chelatietherapie, populair gezegd het doorspoelen van de aderen met een chemische "waterontharder", TAED, om zo aderverkalking te bestrijden.

De lezers en lezeressen van *Privé* kwamen er zo van op de hoogte dat onlangs een boek is verschenen "Chelatietherapie ter voorkoming en herstel van hart- en vaatziekten", bewerkt door U.W.B.M. Keulen cardioloog; prijs f 10. Er is een instelling in Amsterdam die informatie verstrekt over de therapie, Chelation International die kantoorruimte heeft gehuurd in de Parnassustoren aan de Locatellikade in Zuid.

Uit een advertentie in *De Telegraaf* van 15 oktober bleek dat twee artsen, J.H. Leenders en R. Dorland zich hadden geassocieerd en een polikliniek hadden opgericht voor chelatietherapie "ter voorkoming en herstel van hart- en vaatziekten." Voor wie er meer van wilde weten werd verwezen naar de bovengenoemde instelling Chelation International.

✿ ✿ ✿ ✿ ✿ ✿ ✿ ✿ ✿ ✿ ✿ ✿ ✿ ✿ ✿

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

AAKSTER ALS WETENSCHAPPELIJK GOEROE VAN DE ALTERNATIEVEN

Er bestaat ergens een medisch socioloog en die heeft wat ontdekt, aldus Rob Sijmons in Vrij Nederland. Het gaat om dr. C. Aakster, die enige tijd geleden een rapport maakte over wat er al niet zou kunnen worden bespaard wanneer het publiek in groten getale overging naar de behandeling met bijvoorbeeld homeopatische geneesmiddelen. Het rapport was overigens wel gestimuleerd door een forse "prijs" in de zin van bekroning — met een forse geldsom — door de fabrikant van homeopathische middelen en importeur van de middeltjes van de Zwitser Vogel, Biohorma te Elburg.

Maar het nieuwe rapport van Aakster waarop Rob Sijmons doelde had betrekking op "de baden van Nieuweschans" — in wording. Aakster had zich georiënteerd in Duitsland waar kuren in "Badeorte" vaak worden betaald door de ziekteverzekering. Zo moet het ook in Nederland, aldus Aakster in zijn rapport. Vooral ziekenfondspatiënten zouden naar Nieuweschans moeten en de ziekenfondsen zouden dat moeten betalen.

De socioloog wordt boos

Naar aanleiding van dit kritische artikel heeft Aakster maar meteen een klacht ingediend bij de Raad van de Journalistiek. Een zwaar overtrokken reactie op een niet ten onrechte kritisch stukje over de medisch socioloog en over een opmerking als deze "de socioloog zuigt overal wel een verhaaltje aan".

In een later nummer van Vrij Nederland heeft Rob Sijmons onder de titel "De kuren van dr. Aakster" de geleerde socioloog van repliek gediend. Hij zegt te vermoeden dat Aakster zich in de toekomst nog wel vaker "zal manifesteren als wetenschappelijk goeroe van het alternatief genezen".

Aakster had het in zijn studie over de plaats en mogelijkheden van het kuuroord in het geheel van de gezondheidszorg" eigenlijk niet over *het* kuuroord maar over het "kuuroord met therapeutische gerichtheid" en hij behandelde niet het type kuuroord met "rusten ontspanningskarakter". Zouden patiënten na een verblijf in dat laatste type kuuroord ("met pret-parken", aldus Aakster) zich soms ook beter voelen, suggereert Rob Sijmons in Vrij Nederland. In de studie ontbreekt ook de officiële negatieve visie van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Geneeskunst. Zou dat helemaal toeval zijn, kan men zich afvragen, Wie wetenschappelijk werkzaam wil zijn zoals Aakster pretendeert kan toch moeilijk om de visie van een zo gezaghebbend orgaan als de Maatschappij heen?

Scheidslijn tussen integer en louche

"Voor Aakster "wetenschappelijk literatuurstudie" over "het kuuroord" lijken de kwalificaties "eenzijdig en onbetrouwbaar" nog eufemistisch", aldus Sijmons. In Vrij Nederland had Aakster ook gelezen

dat "natuurgenezers een gezelschap vormen waar de scheidslijn tussen integer en louche vaak nauwelijks waarneembaar is". Aakster las daarin de generalisatie: natuurgenezers zijn louche. Beledigend voor een bevolkingsgroep, discriminatie!

Wij besluiten met letterlijk het slot van het artikel van Rob Sijmons antwoord hierop in Vrij Nederland van 29 oktober j.l. aan te halen:

"Wat een onzin. Dat er louche natuurgenezers zijn is buiten kijf. Dat er integere natuurgenezers zijn: ik neem het, ook gezien de gebruikte zin, zonder meer aan; het probleem is juist.

dat er geen algemene uitspraak over integriteit van deze alternatieve genezers te doen is (cursievering van ons, red. Actieblad tegen de Kwakzalverij)

Dus ook niet de uitspraak: "(Alle) natuurgenezers zijn louche". Alternatieve geneeskunde is een zeer heterogeen begrip, zo constateerde het medisch-wetenschappelijke weekblad *The Lancet* op 1 oktober, enige weken nadat Aaksters rapport in VN behandeld was. 'Since the term (alternative medicine) has come to embrace every practice from the frankly fraudulent and the foolishly harmless to the probably useful, each category must be examined in its right,' aldus *The Lancet*.

Bij het scheiden van de alternatieve bokken en schapen kunnen wetenschappers een doorslaggevende rol spelen. Aaksters rapport werkt echter precies omgekeerd. Je zou op grond daarvan bijna denken dat er geen onderscheid is tussen onbetrouwbare en integere alternatieve genezers. Maar ook dat is een onjuiste generalisatie. Alleen dr. Aakster zélf zal dáár, zo eindigt Rob Sijmons zijn artikel in VN, geen probleem mee hebben.

UIT DE VOGEL-DOOS

O wee, o wee — daar worden we weer herinnerd aan dat vreselijke boek van "de Kleine Dokter" door dr. h.c. Alfred Vogel. Dat wordt in een perscommuniqué aangeduid als "de Nederlandse versie van het meest uitgebreide standaardwerk op het gebied van de natuurlijke totaalgeneeswijze". Er wordt aan toegevoegd dat het "standaardwerk" in veertien talen is uitgegeven en dat de wereldoplage ruim twee miljoen bedraagt. En daarvan 600.000 in Nederland zoals de uitgever beweert?

Als "welkome aanvulling" op De Kleine Dokter is er nu een "anders beter worden" volgens de inzichten van Dr. h.c. A. Vogel verschenen, eveneens bij de "dochter" van Biohorma te Elburg, Uitgeversmij. Gezondheidsnieuws b.v. Een boekje van ruim 200 bladzijden dat ook een overzicht geeft van in Nederland verkrijgbare Vogel-geneesmiddelen, Vogelre-formspecialiteiten, Vogel natuurlijke cosmetica. Verkrijgbaar in boekhandel, reformzaken, drogisten.

Alle beschreven aandoeningen zijn in een register terug te vinden. Gelukkig ontbreekt het woord kan-

ker. Wel ontdekten wij "beenbreuk". Welaan, ook dr. h.c. Vogel vindt dat de dokter dat been toch maar moet zetten, maar als dat eenmaal gebeurd is heeft Vogel nog wel een paar adviezen. Zodra het gips is verwijderd de gekwetste plaats insmeren met Symphosan. "Inwendig geven we Symphosan, Alchemilla Complex, Silicea D₂ en Utricalcin. Oudere mensen hebben ook baat bij Galeopsis Ø". Er zit dus wat handel in zo'n beenbreuk voor Vogel en zijn Nederlandse vertegenwoordiging.

VLAG VAN RODE KRUIS DEKT ALTERNATIEVE MIKMAK

Geen kwaad woord over het Rode Kruis, maar wat ons niet aanstaat zijn bepaalde advertenties in *De Rode Kruis Koerier*, een uitgave van het hoofdbestuur van het Nederlands Rode Kruis. Op één advertentiepagina al drie advertenties waarvan men zich afvraagt of die thuis horen in een orgaan als *De Rode Kruis Koerier*.

Zo is er een aanbeveling voor de Novafon geluidsgolventherapie tegen spierpijn en vermoeidheid, een andere advertentie voor "De Collector", een ionisator die de lucht oplaadt en vitaal maakt, zo wordt ons verzekerd maar ons verstand staat er bij stil dat men een advertentie opneemt voor een "gemagnetiseerde armband", Aimanté, die "al tientallen jaren bewezen heeft een goed middel te zijn bij spierpijn, reumatiek, zenuwpijnen enz."

Op een andere advertentiepagina wordt een cursus aangekondigd van de stichting School voor Natuur-geneeswijze (Iriscopie, plantengeneeskunde & Oosterse massage). Ook de Speyertherapie, waaraan "essentiële dumsensies" zijn toegevoegd wordt geadverteerd en wel door het therapiecentrum Heleen en Frederik Vermooten te Buinen. Op de pagina er tegenover ontmoetten wij een bekende alternatieve genezer, A.J. Bijkerk met een advertentie en op slot van zaken is er nog een advertentie van uitgeverij Ankh-Hermes, waarin het boek van Jaap Huibers "Ons hart troept om hulp" wordt aanbevolen. Huibers is tot de ontdekking gekomen dat niet het hart verantwoordelijk is voor de bloedsomloop en zijn beschouwingen kunnen, als we de advertentie mogen geloven, " resulteren in een totaal andere benadering van hart- en vaatziekten en kanker".

Zou het hoofdbestuur van het Nederlands Rode Kruis de advertentiewerving niet eens op het hart kunnen drukken dat het in strijd is met de standing van het Nederlandse Rode Kruis om zich te verlagen tot het plaatsen van dergelijke twijfelachtige advertenties in het eigen orgaan? De Vermootens, de Bijkerks, de Aimanté-armbanden, de boeken van Ankh-Hermes krijgen door de plaatsing van advertenties in het blad van het Rode Kruis een status die hen niet toekomt. Zal het hoofdbestuur er echt niet aan denken, dat het met zijn vlag een hele rare lading vol alternatieve mik-mak dekt?

KAMERLEDEN MET WATJES IN DE OREN: PLEITEN VOOR EEN "FAIRE KANS"

Tijdens de hoorzitting van de commissie voor de volksgezondheid uit de Tweede Kamer heeft prof. B.S. Polak namens de Vereniging tegen de Kwakzalverij de ernstige bedenkingen die er bestaan tegen de denkbeelden zoals die uitgedragen zijn in het rapport van de commissie Muntendam verwoord. In grote lijnen komen die bedenkingen overeen met het commentaar van de werkgroep uit de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot Bevordering van de Geneeskunst.

In het maartnummer van dit jaar hebben wij uitvoerig aandacht geschonken aan dit commentaar onder de titel "Commissie-Muntendam faalde in onderscheid tussen wetenschap en pseudo-wetenschap." En in het blad *Medisch Contact* waarin het commentaar werd afgedrukt schreef prof. dr. G. Mellenbergh, hoogleraar Methodenleer aan de Universiteit van Amsterdam, die evenals prof. Polak deel uitmaakte van de werkgroep die het commentaar schreef: "Mijn persoonlijke conclusie is, dat het bestaan en de populariteit van alternatieve geneeswijzen geenszins open ze serieus te nemen en te erkennen".

Met watjes in de oren

Maar, zo bleek op de hoorzitting: naar het betoog van prof. Polak werd onvoldoende geluisterd. De kamerleden hadden watjes in de oren en op die watjes stond: de populariteit van alternatieve geneeswijzen is groot" en, andere tekst: "ik ben bang mijn kiezers tegen het hoofd te stoten". Gevolg: de kamerleden nemen de alternatieve geneeswijzen wel degelijk ernstig. Vandaar dat het kamerlid Erica Terpstra in het VVD-blad *Vrijheid en Democratie* oerde: "Het boeiende debat in de 2e Kamer over de alternatieve geneeswijzen leverde een beeld op van ongekende eensgezindheid tussen de grote partijen, die dwars door de politieke scheidslijnen heen een unicum mag heten". O, wat zijn we toch tolerant: "Geef alternatieve geneeswijzen een faire kans" heet het.

Maar ja, bij even nadenken over het principe dat de patiënt keuzevrijheid moet worden gelaten komt er toch nog een klein aapje uit de mouw: de consument/patiënt dient toch wel beschermd te worden tegen kwakzalverij en niet-bonafide handelingen. En hoe moet dat dan wel? Hoe wil men bijvoorbeeld aantonen dat alternatieve geneeswijzen wèl effectief zijn? Waarom is er uit alternatieve kring toch zoveel verzet tegen een wetenschappelijk verantwoord onderzoek? In plaats van dit toe te juichen beijvert men zich om aan te tonen, dat juist voor alternatieve geneeswijzen een dergelijk onderzoek niet op zijn plaats is, dat dient van andere normen uit te gaan. Zo bevreemd is men kennelijk voor de uitkomsten van een puur wetenschappelijke, objectieve beoordeling van de zich op pseudo-wetenschap baserende alternatieve methoden.

HUIS-AAN-HUISBLAD MAAKT RECLAME VOOR DEL FERROMETHODE

In de hoofdstad verschijnen drie-huis-aan-huisbladen waarvan er twee, De Echo (Telegraafconcern) en het Amsterdams Stadsblad (Perscombinatie) nogal wat aandacht aan de redactionele hoedanigheden besteden. Een derde blad, Aspekt genaamd (Wegenerconcern), maakt er redactioneel wat minder werk van. Maar wat vindt men dan wèl in dat blad? Jazeker — een groot artikel waarin de omstreden Del Ferro-methode om stotteraars te genezen wordt verheerlijkt, compleet met over twee kolommen een portret van “de Amsterdammer Len del Ferro”, dankzij wie, aldus de snorkerige tekst, “inmiddels honderden mensen van hun spraak- of ademhalingsmoeilijkheden (zijn) afgekomen en die lijst van genezingen in binnen- en buitenland wordt iedere week langer”. En wat stotteraars betreft — “met deze methode is succes verzekerd. De ervaringen van honderden stotteraars en hyperventilatie-patiënten spreken boekdelen”, aldus nog steeds, vet gedrukt over twee kolommen, het artikel in het huis-aan-huisblad Aspekt.

Klachten over reclame-vouwblad

Wij herinneren er aan dat de reclame Code Commissie een klacht over een vouwblad, waarin hoog werd opgegeven over de z.g. Del Ferro-methode, gegrond heeft verklaard. Bij de behandeling van de klacht — wij hebben hier melding van gemaakt in ons Actieblad van september 1982, pagina 5 — wees klaagster mevrouw E.H. Versteegh - Vermeij er op dat stotteraars na een aanvankelijke verbetering altijd weer terugvallen en dat het stotteren méér is dan een ademhalingsprobleem. En de heer C.L. Winkelman, hoofdbestuurder van de Hoofdvereniging voor Logopedie en Foniatrie stelde dat Del Ferro geen enkel geval heeft aangedragen van een “genezen stotteraar” die ook een half jaar na zijn “genezing” niet meer stotterde.

Onbeschaamd reclame maken

Desniettemin zet de weinig kritische redacteur van Aspekt “Amsterdammer geneest stotteraars en hyperventilatiepatiënten” en dat op een opvallende plaats in het huis-aan-huisblad. Bovendien eindigt het artikel met de vermelding dat men inlichtingen over de cursus en methode kan krijgen op het instituut — het adres op de Apollolaan wordt genoemd — of via een telefoonnummer, dat uiteraard ook wordt vermeld. Del Ferro kan tevreden zijn over deze gratis reclame in de redactiekolommen van een blad, dat, naar het zelfs vermeld in een oplaag van 335.000 exemplaren in Amsterdam wordt verspreid.

“De kneepjes van de therapie

Behalve in Amsterdam heeft genezer Del Ferro ook nog een instituut in Overijssel in een niet nader aangeduide stad. Nóg een fraaie zin, die we uit het artikel lichten en waarvan het waarheidsgehalte bepaald niet hoog is:

“Zijn (Del Ferro's) methode is inmiddels internationaal bekend en geaccepteerd door de medici (spatiëring van ons, red. Actieblad) die van de “uitvinder” zelf de “kneepjes van de therapie” willen horen.” Het is duidelijk: nu Del Ferro het te kwaad heeft gekregen met zijn vouwblad vol aanprijzingen — de Keuringsraad Aanprijzing Medische Aspecten vond zeventien redenen om de folder ontoelaatbaar te achten! — vindt hij een redacteur van een huis-aan-huisblad met een niet onaanzienlijke oplage bereid om regelrecht en onbeschaamd reclame voor hem te maken. En daar kan geen Reclame Code Commissie en geen Keuringsraad Aanprijzing Medische Aspecten wat aan doen.

Foei, Aspekt! Hartgrondig foei voor zulk een redactioneel beleid.

EEN ACTEUR WERD “SPEYER-THERAPEUT”.

Het nummer van de Avrobode lag, tijdens de poststaking, plotseling op een avond in de bus — en het was tijd óók. Want wat trof daar ons oog en hadden we niet mogen missen — namelijk dat de acteur Tim Beekman thans “aanspreekbaar” is als Speyer-therapeut. De Speyer-therapie is een wat billijke uitgave van de psycho-analyse, zozegd een goedkoper editie van Freud waarmee in hoofdzaak leken die zich geroepen voelen zich bezig houden. “Een specifieke behandeling van jeugdtrauma's”, zo heet het in het artikel over de acteur Beekman, die niet voldoende werk had en zich nu tot therapeut heeft bekwaamd.

De Speyer-therapie, vertelde Tim Beekman aan Carl Lunenburg van Televizier — Avrobode geschiedt op grond van gesprekken van de therapeut waarin patiënten hun jeugdaggressies afreageren. Beekman vertelt dan hoe hij, geen psychiater zijnde, toch maar iemand er toe had gebracht, goed, 't kostte wel wat moeite, om vijf kwartier lang alles te vertellen wat hem dwars zat. Heeft zo'n Speyer-therapeut dan een beroepsgeheim? Neen, daar hoort men niet over — ook Tim Beekman is “zo maar iemand” aan wie een patiënt zijn hart uitstort.

De behandeling duurde tweemaal vijf werkdagen, aldus de acteur-therapeut, en de patiënt kreeg de gelegenheid zijn agressies kwijt te raken door bijvoorbeeld op een kussen te slaan. De Speyer-therapie is een overtuiging, beweert Beekman, “je moet geloven in wat je doet”. Niet iedereen kan de cursus zo maar volgen — neen, je moet zelf eerst onder behandeling zijn geweest, aldus Beekman die overigens toegeeft dat de Speyer-therapie geen wetenschap is. Neen, stellig niet: het kan wel eens uitlopen op een gevaarlijk jongleren met de menselijke psyche door amateur-therapeuten. Zit de samenleving daar nu werkelijk op te wachten?

Uit de sterren gelezen

In hetzelfde omroepblad vonden we nog een aanbieding, die ook de moeite waard bleek. “Aanbieding voor onze lezers”, vermeldde het kopje, “uw persoon-

lijke horoscoop". Zoals meer populaire persorganen heeft een omroepblad blijkbaar ook een z.g. sterrenkalender nodig, een horoscoop van het bekende soort, ook al heeft dat niets te maken met radio of televisie of met de vaak overtrokken belangstelling voor de dames en heren uit de "showbizz". De teksten die ene "dr. Sagittarius" levert voor die sterrenkalender vallen overigens moeilijk au serieux te nemen.

Maar wanneer dan de mogelijkheid geboden wordt een persoonlijke horoscoop te bestellen voor 25 gulden dan vraagt men zich wel even af: is dat vermaak of voor de gek-houderij? Het Telectron-instituut Madeleine Paul te München zal met behulp van een up-to-date computer de gegevens verwerken (leeftijd, burgerlijke staat, geboorte-dag, -plaats en -tijd moet men opgeven) en dan wordt, mits die gegevens juist zijn ingevuld de horoscoop op juistheid gegarandeerd. . . Compleet: een persoonlijke "voorblick" voor de komende twaalf maanden. De "uniek" genoemde dienstverlening strekt zich ook uit tot de "kinderscopen (tot 16 jaar!)

Arme twintigste eeuwse mens, die temidden van al zijn technische verworvenheden nog zó blijkt te hunkeren naar wat hokus-pokus, door een up-to-date computer uit de sterren gelezen. Want reken maar dat heel wat couponnetjes met een girobetaalkaart van f25 er bij worden ingezonden.

HET BEOORDELEN VAN DE ALTERNATIEVE GENEESWIJZEN

Onlangs verscheen in de rubriek Brieven van NRC Handelsblad een bijdrage van mevrouw H.H. Kortland-Brinkman uit Ridderkerk waarin zij zich verzet tegen de pleidooien om voor alternatieve geneeswijzen aparte maatstaven ter beoordeling aan te leggen. Aanleiding tot de brief was een artikel van H.S. Verbrugh. Hieronder laten wij de volledige brief van de inzender volgen.

De kwestie van de erkenning van de alternatieve geneeswijzen is thans weer actueel. In deze krant (namelijk NRC Handelsblad) van 2 november stelt de heer H.S. Verbrugh dat alternatieve geneeswijzen specifieke beoordelingsmaatstaven vereisen. Daarbij baseert hij zich op het 'Rapport Muntendam' (1981) volgens welke alternatieve geneeswijzen anders zijn dan de reguliere geneeswijzen en daarom niet volgens de regels daarvan zijn te onderzoeken.

Daarbij wordt echter voorbijgegaan aan de fundamentele bezwaren die destijds tegen dit rapport zijn aangevoerd, onder andere omdat het over de effecten ervan geen enkele duidelijkheid heeft verschaft. Juist omdat vaak niet volgens de gangbare procedures was onderzocht bleek uit de gegevens. Veelal niet in hoeverre de geconstateerde verbetering (mede) heeft berust op suggestie, dan wel ook vanzelf, dus zonder behandeling, zou zijn opgetreden.

Verder lijkt ook de begrippenwereld van de alternatieve geneeswijzen zich vaak moeilijk te lenen voor verifieerbare en controleerbare, uitspraken. Welke conclusies kunnen bijvoorbeeld worden verbonden aan de aanname van een soort 'levenskracht', 'een verstoord evenwicht tussen Yin en Yang', of aan 'vibratiefenomenen', welke laatste de werking moeten verklaren van zover verdunde homeopathische bereidingen dat daaruit het laatste molecuul van de verwerkte substantie is verdwenen.

Het is op zijn minst merkwaardig dat alternatieve geneeswijzen hun erkenning zouden moeten ontlenen aan het feit dat ze niet volgens de gangbare procedures zijn te onderzoeken. De vraag rijst of door het beroep op 'eigensoortige methoden' die blijkbaar (nog?) niet zijn ontwikkeld de mogelijkheid voor kritisch onderzoek al niet bij voorbaat wordt uitgesloten.

En met genoeg nemen wij hier ook nog een ander ingezonden stukje over, geschreven door D.O.E. Gebhardt te Oegstgeest en opgenomen in het partijblad Vrijheid en Democratie (VVD):

In V + D van 17-10 merkt Mevr. E. Terpstra op dat: "Een van de strikte voorwaarden tot het erkennen van een alternatieve geneeswijze is dat eerst bewezen dient te worden dat deze effect sorteert." Hiertegen kan niemand bezwaar maken. Enkele regels verder komt zij evenwel tot een vreemde uitspraak want zij meent dat de alternatieve beoefenaars van een bepaalde geneeswijze ook de kans moeten krijgen wetenschapsmethodologieën te ontwikkelen om daarmee aan te tonen dat hun therapie effectief is. De vraag moet hier gesteld worden waarom alternatieve geneeswijze ook alternatief beoordeeld moet worden? De klap op de vuurpijl is echter haar mening dat er jaarlijks gelden beschikbaar moeten worden gesteld voor wetenschappelijk onderzoek betreffende alternatieve geneeswijze. Ik denk dat zelfs de meest geldverkwistende socialist niet op zo'n idee zou komen. De overheid eist dat de geneesmiddelenindustrie op eigen kosten de bewijzen levert dat een middel werkzaam is.

DE KLOPGEEST

*Laatst hoorde ik Jasper stout beweren
Dat in een tafel bij hem t'huis
Een geest zich meldde met gedruis.
Geloov' wien 't lust! doch dit wil 'k zweren
Waar immer geest zich speuren liet,
In Jaspers breinkas zat hij niet.
A. Bogaers (1795-1870)*

Ontleend aan Gerrit Komrij's bloemlezing "1000 en enige gedichten", Arbeiderspers 1980. Bogaers, vice-president van de Rotterdamse rechtbank was een dichter uit de school van Tollens.
